

ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN SUUNNITELMA VUOSILLE 2021-2024

Päivitys vuodelle 2022

Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelut

Mikkeli - Mäntyharju – Kangasniemi – Hirvensalmi - Pertunmaa

Sisällysluettelo

1. Johdanto
2. Toimintaympäristö
3. Voimavarat
  - 3.1. Resurssitarpeen kartoitus
  - 3.2. Henkilöresurssit, vastuujaot ja työnjako
  - 3.3. Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen
  - 3.4. Toimipisteet ja varustelu
  - 3.5. Välineresurssit
4. Yksityiset palvelun tarjoajat
5. Tietojärjestelmä
6. Yhteistyö ja viestintä
7. Maksut
8. Valvonnan toimeenpano
  - 8.1. Eläintautivalmius
  - 8.2. Eläintautiepäilyt
  - 8.3. Zoonosivalvonta
  - 8.4. Terveysvalvontaohjelmat
  - 8.5. Vesiviljelylaitosten valvonta
  - 8.6. Eläimistä saatavat sivutuotteet
  - 8.7. Eläinten lääkitsemisen valvonta
  - 8.8. Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus
  - 8.9. Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkina-
kauppa ja vienti
  - 8.10. Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti
  - 8.11. Pienteurastamon valvonta
  - 8.12. Muu valvonta
9. Eläinten hyvinvoinnin valvonta
10. Eläinlääkäripalveluiden toimeenpano
  - 10.1. Peruseläinlääkäripalvelut
  - 10.2. Tuotantoeläinten terveydenhuolto
  - 10.3. Kiireellinen eläinlääkäriapu
  - 10.4. Ostopalvelut
  - 10.5. Perustason ylittävät palvelut
11. Ohjaus
12. Laatu
13. Seuranta ja raportointi

1. Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan on huolehdittava peruseläinlääkintäpalvelujen ja päivystyksen järjestämisestä sekä lakisääteisistä virkatehtävistä kuten eläinsuojelusta, maidontuotantotilojen hygieenisestä tarkastamisesta, eläintautien valvonnasta ja ennaltaehkäisystä sisältäen eläinten tuonti- ja vientivalvonnan sekä poikkeustilanteisiin varautumisen (valmiuseläinlääkäritoiminta)

Eläinlääkintähuoltolaki tuli voimaan 1.11.2009. Elintarviketurvallisuusvirasto EVIRA (vuoden 2019 alusta Ruokavirasto) on laatinut valtakunnallisen suunnitelman eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista (EHO). EHO on osa ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa. Ohjelmaa on päivitetty vuodelle 2022.

Laki edellyttää, että myös kunnan on laadittava eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukainen suunnitelma eläinlääkintähuollon palvelujen järjestämisestä sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelujen tuottamistavasta, saatavuudesta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotosta ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalvelujen tuottajien tarjoamat palvelut alueella.

Kunnallisessa suunnitelmassa kunnan tulee kuvata miten eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Kunnan on suunnitelmassaan myös osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Tässä suunnitelmassa on pyritty ottamaan soveltuvin osin huomioon Ruokaviraston valtakunnallinen suunnitelma ja aluehallintoviraston alueellinen suunnitelma sekä yhteistoiminta-alueen omat erityispiirteet.

Tässä suunnitelmassa mainituista valvontatehtävistä valtion valvontatehtäviin kuuluvat:

- eläinsuojelulain mukainen valvonta
- eläinten tarttuvien tautien valvonta
- eläinten sisämarkkinakauppaan liittyvät tarkastukset
- sivutuoteasetuksen määräämät tarkastukset

Valtion kunnalta ostettavaksi tulevien valvontatehtävien lisäksi suunnitelmassa kuvataan joitakin kunnan viranomaisen tehtäväkenttään kuuluvia valvontatehtäviä.

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo eläinlääkintähuollon säännösten toimeenpanoa ja noudattamista. Ruokavirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena lainsäädännön toimeenpanoa ja noudattamista.

Aluehallintovirasto huolehtii valvontaohjelman täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta alueellaan sekä tekee myös itse eläinlääkintähuoltoon liittyvää valvontaa kuten lääkitsemislainsäädännön valvontaa ja hankalia eläinsuojelutehtäviä. Aluehallintovirasto vastaa alueensa eläintautivalmiudesta ja osallistuu tautitilanteiden hoitoon apunaan kuntien valmiuseläinlääkärit.

Paikallistason eläinlääkintähuollon ja siihen liittyvän valvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa kunta/yhteistoiminta-alueet. Valtion vastuulla olevista eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevista kunnaneläinlääkärin suorittamista tehtävistä maksetaan kunnalle todellisia kuluja vastaava korvaus valtion varoista. Kunnat ovat velvollisia järjestämään eläinlääkintähuoltolain edellyttämän peruseläinlääkäripalvelun arkipäivisin ja kiireellisen eläinlääkäriavun kaikkina vuorokauden aikoina.

Eläinlääkintähuoltolain tavoitteena on lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa eläinlääkintähuollossa ja kuntien on peruseläinlääkäripalvelun osana järjestettäviä tuotantoeläinten ennaltaehkäiseviä terveydenhuollon palveluita.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki on valmisteilla ja tulee todennäköisesti keväällä 2022 eduskuntakäsittelyyn. Uuteen lakiin voi tulla muutoksia kuntien järjestämisvastuuseen kuuluviin eläinlääkintähuollon tehtäviin, mutta vastuu 24/7 eläinlääkäripäivystyksen järjestämisestä jää uudenkin lakiluonnoksen mukaan kunnille.

2. Toimintaympäristö

Kunnan eläinlääkintähuoltoon kuuluvina velvollisuuksina on huolehdittava peruseläinlääkäripalvelujen ja päivystyksen järjestämisestä. Eläinlääkintähuolto ja siihen liittyvä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta järjestetään Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa osana ympäristöterveydenhuoltoa. Seudulliseen yksikköön kuuluu viisi kuntaa; Mikkeli, Mäntyharju, Kangasniemi, Hirvensalmi ja Pertunmaa.

Kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelma tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelujen tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotosta ja muista toimenpiteistä. Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

3. Voimavarat

3.1. Resurssitarpeen kartoitus

Eläinlääkäripalveluiden sekä eläinten terveyden- ja hyvinvoinnin palvelutarpeen selvittämiseksi on tehty eläinmäärien ja valvontakohteiden kartoitus

1. Eläinmäärät toiminta-alueella (päivitetty 2021, luvut perustuvat Mikkelin ympäristöpalveluiden tekemään alkutuotantokartoitukseen vuodelta 2021 ja arvioon

	Mikkeli	Mäntyharju	Hirvensalmi	Pertunmaa	Kangasniemi	yhteensä
Tuotantoeläintilat						
Lypsytilat	57	17	9	16	26	127
Muut nautatilat	43	10	8	9	25	110
Sikatilat	2	1	-	1	3	7
Lammas- ja vuohitilat*	5, lisäksi lemmikkilampaita	3, lisäksi lemmikkilampaita	3, lisäksi lemmikkilampaita	2, lisäksi lemmikkilampaita	3, lisäksi lemmikkilampaita	16 tilaa, lisäksi lemmikkilampaita
Hevostilat	36, lisäksi harrastehevoseja	harrastehevoseja	4, lisäksi harrastehevoseja	8, lisäksi harrastehevoseja	9, lisäksi harrastehevoseja	57, lisäksi runsaasti harrastehevoseja
Siipikarjatilat*	1, lisäksi lukuisia harrastekanoita	harrastekanoita	harrastekanoita	harrastekanoita	harrastekanoita	yksi siipikarjatila, runsaasti

						harrastekanalaita
Lemmikkieläimet, vakituisten lemmikien arvio (asukasluku/8) – lisäksi runsaasti vapaa-ajan asukkaiden ja matkailijoiden lemmikkejä	6620 Lisäksi runsaasti vapaa-ajan asukkaiden ja matkailijoiden lemmikkejä	720 Lisäksi runsaasti vapaa-ajan asukkaiden ja matkailijoiden lemmikkejä	267 Lisäksi runsaasti vapaa-ajan asukkaiden ja matkailijoiden lemmikkejä	210 Lisäksi runsaasti vapaa-ajan asukkaiden ja matkailijoiden lemmikkejä	670 Lisäksi runsaasti vapaa-ajan asukkaiden ja matkailijoiden lemmikkejä	8482 ja lisäksi runsaasti alueella väliaikaisesti oleskelevia lemmikkejä
Kuntien asukasluku 31.7.2020	52 962	5761	2 137	1 687	5356	67927

3.2. Henkilöresurssit, vastuujao ja työnjako

Eläinlääkintähuollon vastaavana eläinlääkärinä toimii kaupungineläinlääkäri Antti Tukiainen. Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelujen toimipisteissä Mikkelissä, Mäntyharjussa ja Kangasniemellä on kahdeksan praktikkoeläinlääkärin virkaa, joista kaksi on osa-aikaisia. Kaikki virat ei ole täytetty (tilanne 16.12.2020: yksi vakituinen ja yksi viransijaisuus on täyttämättä hakijoiden vähäisyyden vuoksi).

Lisäksi eläinlääkintähuollossa on kaksi valvontaeläinlääkärin virkaa, joiden toimenkuvasta 90 % on valtion korvaamia eläinsuojelulain sekä eläintautilain mukaisia tehtäviä valvontatehtäviä ja loput elintarvikelain mukaisia tehtäviä kuten maitohygieniset tarkastukset.

Eläinten terveydenhuollon järjestelyistä vastaavat praktikkoeläinlääkärit. Valvontaeläinlääkäreiden virat auttavat valvontatehtävien hoidossa ja vapauttavat praktikkoeläinlääkäreiden työaika mm. terveydenhuoltokäytien tekemiseen.

Kangasniemen kunnaneläinlääkäri huolehtii Roinilan lihatilan lihantarkastuksista.

Taulukko. eläinlääkintähuollon käytettävissä oleva henkilöstö (päivitys 8.12.2021).

	Virkanimike	tehtäväkuvaus
Maria Tirkkonen	terveysvalvonnan johtaja	hallinto ja talous, suunnitelmat, toteutumat, laitosvalvonta, esihenkilö, valmiuseläinlääkäri
Antti Tukiainen	kaupungineläinlääkäri	vastaava eläinlääkäri, työnjohdollinen vastuu, peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellinen eläinlääkäriapu, eläintautivalvonta
Tuulia Kastevaara	kaupungineläinlääkäri, 50 %	peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellinen eläinlääkäriapu, eläintautivalvonta
Suvi Kähkönen- Valtola	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkäripalvelut, kiireellinen eläinlääkäriapu, eläintautivalvonta valmiuseläinlääkäri

Daniel Marin	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkäripalvelut, kiireellinen eläinlääkäriapu, eläintautivalvonta, lihantarkastus
Sini Marjo	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellinen eläinlääkäriapu, eläintautivalvonta
Salla Nuutinen	kaupungineläinlääkäri, 70 %	peruseläinlääkäripalvelut, kiireellinen eläinlääkäriapu, eläintautivalvonta, lihantarkastus
Essi Pietilä	valvontaeläinlääkäri	eläinsuojelu ja eläintautivalvonta, sivutuotevalvonta
Leena Riipinen	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkäripalvelut, kiireellinen eläinlääkäriapu, eläintautivalvonta
Veera Strömmer	valvontaeläinlääkäri	eläinsuojelu ja eläintautivalvonta, sivutuotevalvonta
Merja Saarenpää	vastaanottoavustaja	avustavat tehtävät vastaanotolla, toimistotehtävät
Minna Talka	laitosapulainen	avustavat tehtävät vastaanotolla
Mäntyharjun kaupungineläinlääkäri virka on täytämättä	kaupungineläinlääkäri 100 %	peruseläinlääkäripalvelut, kiireellinen eläinlääkäriapu, eläintautivalvonta

3.3. Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Valittaessa henkilöä vakituiseen virkaan tarkistetaan alkuperäiset tutkintotodistukset, jotta varmistetaan lainsäädännön edellyttämän pätevyyden olemassaolo.

Sijaisten praktiikka- ja koulutuspaikat tarkistetaan Ruokaviraston ylläpitämästä rekisteristä.

Eläinlääkäreiden ammattitaitoa pyritään pitämään yllä koulutukseen osallistumisella sekä eläinlääkäreiden omaehtoisella koulutautumisella. Jokainen eläinlääkäri osallistuu vuosittain Aluehallintoviraston järjestämiin virkaeläinlääkäreiden työkokouksiin, joissa käsitellään ajankohtaisia eläinlääkintähuollon asioita. Lisäksi eläinlääkärit osallistuvat vuorotteluperiaatteella muihin alan koulutuksiin, mm. eläinlääkäripäiville. Toteutuneet koulutukset kirjataan ylös.

3.4. Toimipisteet ja varustelu

Terveysvalvonnan johtajan ja valvontaeläinlääkäriin toimipisteet sijaitsevat Ympäristöpalvelujen toimitiloissa kaupungin virastotalolla.

Eläinlääkintähuollossa on tällä hetkellä toimipisteet Mikkelissä, Mäntyharjussa sekä Kangasniemellä.

	omistaja	varustelu
Mikkeli: Lähemäki	Mikkelin kaupunki	perusvarustus, röntgen, ultraääni, lisähappi, inhalatioanestesia mahdollisuus, avustaja
Mäntyharju	Mäntyharjun kunta	perusvarustus, lisähappi, röntgen, ultraääni, avustaja
Kangasniemi	Kangasniemen kunta	perusvarustus, lisähappi, ultraääni

Mäntyharjun ja Kangasniemen eläinlääkäriin vastaanoton kanssa samoissa tiloissa on lisäksi terveystieteiden ja ympäristönsuojelun toimipiste.

3.5. Välineresurssit

Vastaanotoilla on tällä hetkellä hyvät välineet eläinlääkäripalveluiden tarjoamiseen. Välineistöön kuuluu mm. suur- ja pieneläinkäyttöön sopivia ultraäänilaitteita, hammaskiven poistolaite, karvanleikkurit sekä erilaisia suur- ja pieneläininstrumentteja.

Työnantaja kustantaa eläinlääkäreille tietokoneet ja niihin potilasohjelmat, puhelimen, tutkimus- ja leikkauspöydät, mikroskoopin, sentrifugin, autoklaavin ja pesukoneen. Toimipisteissä on käytössä myös lisähappi. Mikkelin ja Mäntyharjun vastaanotolla on käytössä röntgen.

Mikkelin eläinlääkäriiden käytössä on myös verianalysaattorit, jotka ovat eläinlääkäriiden omistamia. Kangasniemen vastaanoton verianalysaattorin on hankkinut Kangasniemen kunta. Lisäksi kaupungilla on yksi analysaattori, joka voidaan siirtää Mikkelistä tarvittaessa Mäntyharjulle.

4. Yksityiset palvelun tarjoajat

Mikkelissä toimii kaksi yksityistä pieneläinklinikkaa, joissa molemmissa on töissä neljä eläinlääkäriä. Mikkelissä on myös hevosten hoitoon erikoistunut klinikka. Lisäksi alueella toimii hyötyeläinkäyntejä ja terveydenhuoltokäyntejä tekevä yksityinen eläinlääkäri. Yksityiset palvelun tarjoajat eivät päivystä eivätkä he voi suorittaa viranomaistehtäviä.

5. Tietojärjestelmä

Jokaisella kaupungineläinlääkärillä on käytettävissä Provet- eläinlääkäriohjelma, johon kirjataan potilastiedot. Provetin kautta praktikkoeläinlääkäreillä on pääsy nauta- ja sikarekistereihin. Eläinlääkäriiden käytössä on myös TRACES- järjestelmä, jonne kirjataan mm. eläinten viennit ja tuonnit sekä sisämarkkinakaupat. Valvontaeläinlääkäriin käytössä on Kartturi- sovellus, Elite-järjestelmä, eläintenpitäjärekisteri, eläintenpitokielitietorekisteri sekä Ruokaviraston ylläpitämä Pikantti.

6. Yhteistyö ja viestintä

Eläinlääkintähuollolla on oma sivusto Mikkelin kaupungin kotisivuilla. Sivulla annetaan tietoa kunnan tarjoamista eläinlääkäripalveluista, sivulla on nähtävissä myös tärkeiden yhteistyötahojen yhteystiedot. Toimialueen peruskuntien kotisivulta on linkki Ympäristöpalvelujen kotisivuille. Tarvittaessa paikallisradio ja paikallislehti toimivat tärkeinä viestintäkanavina. Eläinlääkintäasioiden tiedottamisesta vastaa terveystieteiden johtaja ja vastaava eläinlääkäri. Kaupungin viestintäpäällikkö avustaa tarvittaessa.

7. Maksut

Praktikkoeläinlääkärit perivät käyntimaksut, toimenpidepalkkiot, matkakulut sekä muut hoitotoimenpiteestä aiheutuneet kulut suoraan eläimen omistajalta tai haltijalta. Näiden maksujen suuruus määräytyy kunnallisen eläinlääkäritaksan mukaan.

Päivystysaikana on käytössä keskitetty maksullinen palvelupuhelinnumero sekä hyöty- että lemmikkieläimille.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut subventoi käyntimaksuja ja matkakuluja siltä osin, kun ne ylittävät arkin 30 kilometrin päähän tehdyn sairaskäynnin käyntimaksusta ja edestakaisesta matkakulusta aiheutuneet kustannukset. Toimenpidepalkkioita ei subventoida. Hoitava eläinlääkäri laskuttaa subventio-osuuden suoraan Mikkelin seudun ympäristöpalveluilta. Ehtona on, että kyseessä on toiminta-alueella hoidettu hyötyeläin.

Kaikilla vastaanotoilla on käytössä klinikkamaksu, joka on porrastettu toimenpiteen vaativuuden mukaan.

8. Valvonnan toimeenpano

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tavoitteena on toteuttaa eläintauti-, eläinsuojelu- ja eläinten lääkitsemislainsäädännössä sekä tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetussa laissa asetettuja päämääriä.

Valvonnan päävastuu kuuluu valvontaeläinlääkärille, mutta tarvittaessa myös praktikkoeläinlääkärit osallistuvat valvontaan. Valvonnan yhtenäistämiseksi ja tehostamiseksi valvontaeläinlääkäri toimii läheisessä yhteistyössä aluehallintoviraston ja lähialueiden valvontaeläinlääkäreiden sekä Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden praktikkoeläinlääkäreiden ja terveystarkastajien kanssa.

Valvonnan suunnittelussa pyritään riskiperusteisuuteen. Valvontaa suoritetaan sekä ennalta suunniteltuna valvontana että epäilyyn perustuvana valvontana. Kaikki tarkastuskertomukset ja muut raportit toimitetaan Itä- Suomen aluehallintovirastoon sekä tarvittaessa myös muille yhteistyöorganisaatioille kuten esimerkiksi poliisilaitokselle ja Ruokavirastolle.

8.1. Eläintautivalmius

Eläinten terveyden valvontaan liittyy keskeisenä osana varautuminen helposti leviävien eläintautien leviämisen uhkaan. Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden valmiuseläinlääkärinä toimivat kaupungineläinlääkäri Suvi Kähkönen-Valtola ja terveysvalvonnan johtaja Maria Tirkkonen. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat säännöllisesti Ruokaviraston ja aluehallintoviraston järjestämään koulutukseen. Praktikkoeläinlääkärit saavat lisäkoulutusta ja ajankohtaista tietoa eläintaudeista aluehallintoviraston järjestämässä työnohjauspäivissä.

Äkillisessä tautitilanteessa eläinlääkäreitä pystytään irrottamaan normaaleista tehtävistään. Valmiuseläinlääkärit ja valvontaeläinlääkäri voivat siirtyä välittömästi tilanteen vaatimiin tehtäviin. Lisäksi osa praktikosta voidaan lyhytkestoisesti ohjata toisiin tehtäviin. Vähintään kolme praktikkoo kuitenkin vaaditaan hoitamaan akuutit eläinten sairastapaukset (päivystyksenomaisena toimintana). Tämänkaltaisen supistettu järjestely voi kestää ainoastaan lyhyen aikaa.

8.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Kaupungineläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit huolehtivat eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanosta ja noudattamisen valvonnasta. Eläintautilain mukaan eläntaudit jaetaan vastustettaviin, ilmoitettaviin ja muihin eläntauteihin. Vastustettavat eläntaudit jaetaan edelleen kolmeen luokkaan: helposti leviävät, vaaralliset ja valvottavat eläntaudit. Todeista tai epäilystä vastustettavasta eläntaudit tai uudesta vakavasta eläntaudit ilmoitetaan viipymättä aluehallintoviraston läänineläinlääkärille. Vakavissa eläintautitapauksissa tarvittavat toimenpiteet suoritetaan aluehallintoviraston tai Ruokaviraston ohjauksessa. Tällaisia toimenpiteitä ovat saneeraus, rajoittavien määräysten ja toimenpidemääräysten

antaminen sekä tiedottaminen. Virka-ajan ulkopuolella eläintautiepäilyistä ilmoitetaan päivystävälle läänineläinlääkärille.

8.3 Zoonosivalvonta

Kaupungineläinlääkärit ja valvontaeläinlääkäri vastaavat zoonoottisten eli eläimistä ihmisiin leviävien tautien valvonnasta ja ilmoittavat tautitapauksissa Essoten tartuntatautilääkärille ja epidemiatyöryhmälle. Terveysvalvonnan johtaja kuuluu epidemiaselvitystyöryhmään. Tämä auttaa yhteistyössä terveydenhuollon kanssa ja siten helpottaa tiedon kulkua.

8.4 Terveysvalvontaohjelmat

Valtioneuvoston asetus eläinten terveystarkastuksesta jakaa terveystarkastusohjelmat pakollisiin ja vapaaehtoi-
siin. Pakollista terveystarkastusta toteutetaan vastustettaviksi eläintautiepidemioiksi nimettyjen salmonellatartuntojen valvomiseksi. Vapaaehtoisia terveystarkastusohjelmia ovat lampaiden ja vuohien maedi-visna- sekä scrapie-valvonta, kalojen bakteeriperäisen munuaistaudin valvonta sekä hirvieläinten tuberkuloosivalvonta. Praktikkoeläinlääkärit vastaavat terveystarkastusohjelmien toteutumisesta.

8.5 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella on kaksi käytössä olevaa luonnonravintolammikkoa. Niihin tehdään säännöllistä riskiperusteista tarkastusta aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti. kaupungineläinlääkärit vastaavat tarkastuksesta.

8.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Eläimistä saatavien sivutuotteiden käsittelyä, käyttöä ja hävittämistä valvotaan eläintautien leviämisen ehkäisemiseksi. Tarkastuksesta vastaa valvontaeläinlääkäri, joka hyväksyy tilakohtaiset polttolaitokset, teknisten tuotteiden varastointilaitokset ja osan teknisistä laitoksista sekä tilarehustamot. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella on yksi lemmikkieläinten rehua valmistava laitos, joka käsittelee sivutuotteita. Valvontaeläinlääkäri suorittaa tarkastuskäyntejä laitokselle.

Sivutuotteiden hautaamisen osalta toiminta-alue kuuluu märehäntajien osalta keräilyalueeseen. Keräilyalueella raadot sekä kotiteurastuksen sivutuotteet toimitetaan käsiteltäväksi luokan 1 tai luokan 2 käsittelylaitokseen tai poltettavaksi hyväksytyyn poltto- tai rinnakkaispolttolaitokseen. Ainoastaan kuolleina syntyneet eläimet ja alle 20 linnun pitopaikkojen raadot saa hävittää hautaamalla.

Lemmikkieläinten, hevosten ja turkiseläinten osalta Mikkelin seudun ympäristöpalvelut kuuluu syrjäiseen alueeseen, jolloin hautaaminen on sallittua. Kyseiset raadot voi myös toimittaa hävitettäväksi luokan 2 käsittelylaitokseen tai poltettavaksi hyväksytyyn poltto- tai rinnakkaispolttolaitokseen.

Mikkelissä on yksi pieneläinhautausmaa. Mikkelissä on lisäksi pieneläintuhkaamo.

Tuotantoeläinten hävitystapoja seurataan rekisterien avulla ja tarkastuskäyntien yhteydessä. Tarkastus pyritään kohdentamaan tiloihin, joissa on aikaisemmin todettu säädösten vastaista toimintaa.

Mikkelin alueella on rekisteröitynyt kolme haaskanpitäjää. Jos haaskana käytetään muita kuin luonnonvaraisia eläimiä ja niiden teurassivutuotteita, on toiminnasta tehtävä ilmoitus valvontaeläinlääkärille, jonka valvonta-alueella haaskaa aiotaan pitää. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista ja se voidaan tehdä joko kirjallisesti tai Ruokaviraston erillisellä lomakkeella. Ilmoituksen tiedot viedään eläintenpitäjärekisterin yhteydessä olevaan haaskaruokintapaikkarekisteriin eläintunnistusjärjestelmälain (238/2010) vaatimusten mukaisesti.

8.7. Eläinten lääkitsemisen valvonta

Praktikkoeläinlääkärit pitävät kirjaa tuotantotiloille luovuttamistaan lääkkeistä. Tilalliset ovat puolestaan velvollisia kirjaamaan ylös eläinkohtaisesti käytettyjen lääkkeiden nimet, määrät ja antoajankohdat sekä huolehtimaan lääkevaroaikojen toteutumisesta. Eläinlääkärit valvovat tilakäyntien yhteydessä, että tuotantoeläinten lääkekirjanpidon velvollisuus toteutuu. Myös alkutuotannon valvonnan yhteydessä tarkistetaan tilojen lääkekirjanpitoa ja varoaikojen noudattamista.

8.8. Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Praktikkoeläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit toimivat valvontaviranomaisina eläinten tuontiin liittyvissä asioissa. Mikäli havaitaan tai epäillään, että eläin on tuotu Suomeen laittomasti tai puutteellisin terveystiedoin, ilmoitetaan asiasta aluehallintovirastolle viipymättä. Maahan laittomasti tuotu eläin joko lopetetaan tai palautetaan lähtömaahansa.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella ei ole eläinlääkinnällistä rajatarkastusasemaa.

8.9. Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti

Praktikkoeläinlääkärit sekä tarvittaessa valvontaeläinlääkärit vastaavat vientitarkastusten ja -todistusten tekemisestä. Tarkastuksen teossa käytetään TRACES-järjestelmää. Vientitarkastus tehdään korkeintaan 48 tuntia ennen lähtöä ja tarkastuksessa tarkastetaan lähtevän eläimen tunnistetiedot (mikrosiru ja passi) sekä eläimen terveydentila ja kuljetuskelpoisuus.

8.10. Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Praktikkoeläinlääkärit valvovat tuotantoeläinten merkitsemistä tilakäyntien yhteydessä. Mikäli eläinten merkinnöissä havaitaan puutteita, asiasta huomautetaan ja informoidaan ELY-keskuksen tarkastajaa sekä aluehallintovirastoa.

Myös valvontaeläinlääkärit valvovat eläinten merkintää ja rekisteröintiä omien käyntiensä yhteydessä.

8.11. Pienteurastamon valvonta

Kangasniemen kaupungineläinlääkärit vastaavat Roinilan lihatilan lihantarkastuksesta sekä laitosten valvonnan järjestämisestä Ruokaviraston kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Teurastuksia on useimmiten kaksi

kertaa viikossa. Elävänä tarkastusten sekä rahtieläinten vuoksi eläinlääkäri käy tarkastuksella kolmesta viiteen kertaa viikossa. Lisäksi tulevat laitostarkastukset.

8.12. Muu valvonta

Kunnan vastuulle kuuluu maidontuotantotilojen tuotantohygieeniset tarkastukset. Maidontuotantotilat tarkastetaan pääsääntöisesti joka viides vuosi, mutta joissain tapauksissa riskiperusteisesti tiheämmin (esim. raakamaitoa myyvät tilat). Valvontaeläinlääkärit tekevät pääsääntöisesti tarkastukset, yksittäisiä tarkastuksia myös kunnaneläinlääkärit.

Ruokaviraston määräyksestä otettavista kansalliseen ja EU- tason vierasainevalvontaan liittyvistä näytteenotoista huolehtivat ensi sijassa valvontaeläinlääkärit tai terveystarkastajat.

9. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa eläinsuojelulain noudattamista. Kunnissa toimivia eläinsuojeluviranomaisia ovat valvontaeläinlääkärit, praktikkokunnaneläinlääkärit, terveystarkastajat ja poliisi. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella eläinsuojelutehtäviä virka-aikana hoitaa pääasiassa kaksi valvontaeläinlääkäriä. Praktikkoeläinlääkärit avustavat tarvittaessa valvontaeläinlääkäreitä tarkastuksen teossa sekä sijaistavat valvontaeläinlääkäreitä heidän poissaolojensa aikana sekä virka-ajan ulkopuolella.

Eläinsuojelutarkastus suoritetaan, kun on aihetta epäillä eläimen hoidon laiminlyöntiä, huonoa kohtelua tai muuta säädösten vastaista toimintaa. Eläinsuojeluviranomaisella on epäilyn perusteella oikeus tarkastaa eläin ja sen pitopaikka sekä eläimen hoitoon ja pitoon liittyvät välineet, ruoka ja juoma. Epäilyn perusteella tarkastuksia suoritetaan myös kotirauhan piirissä. Tarvittaessa tarkastuksilla annetaan neuvontaa ja ohjausta eläinten hoidosta. Havaittaessa eläinsuojelulainsäädännön vastaista menettelyä annetaan tarkastuksilla hallintopäätöksellä määräyksiä, kieltoja tai ryhdytään tarvittaviin kiiretoimenpiteisiin.

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaa ammattimaista tai muutoin laajamittaista eläintenpitoa harjoittavia kohteita pyritään tarkastamaan riskiperusteisesti säännöllisin väliajoin eikä tarkastuksen siten tarvitse perustua epäilyyn. Tällaisia kohteita ovat mm. hevostallit, eläinkaupat ja eläinhoitolat. Eläinsuojelutarkastus ilman epäilyä voidaan tehdä myös sellaisiin kohteisiin, joiden toiminta edellyttää luvan hakemista aluehallintovirastolta. Tällaisia kohteita ovat esim. sirkukset, eläintarhat, eläinnäyttelyt ja eläinkilpailut. Kotirauhan piirissä suoritettava tarkastus edellyttää kuitenkin aina epäilyä.

Virka-aikana valvontaeläinlääkärit tekevät eläinsuojelutarkastukset pääsääntöisesti yhdessä toisen valvontaeläinlääkäriin, yhdessä praktikkoeläinlääkäriin tai joskus terveystarkastajan kanssa. Alueella on kaksi Aluehallintoviraston valtuuttamaa eläinsuojeluvalvojaa, jotka voivat tarvittaessa osallistua tarkastuksille. Näillä eläinsuojeluvalvojilla ei ole kuitenkaan oikeutta tehdä tarkastusta kotirauhan piirissä (ESL 38§). Vaikeiden eläinsuojelutapausten hoitoon voidaan pyytää apua myös aluehallintovirastosta. Poliisi antaa tarvittaessa pyynnöstä virka-apua eläinsuojelutarkastusten tekoon. Poliisi ja syyttäjät voivat puolestaan pyytää valvontaeläinlääkäriltä virka-apua eläinsuojelutapausten tutkinnassa ja oikeudenkäynneissä.

Virka-ajan ulkopuolella suoritettava eläinsuojeluvalvonta ei kuitenkaan kuulu kunnan tehtäviin, vaan tällöin eläinsuojelusta vastaava viranomainen on poliisi. Päivystävä eläinlääkäri voi myös tarvittaessa osallistua kiireellisten eläinsuojelutapausten hoitoon.

Eläinsuojelulakiin kuuluvana kunnan velvollisuutena on löytöeläinten säilytys viidentoista vuorokauden ajan. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueen löytöeläinten säilytyspaikkojen yhteystiedot löytyvät mm. Mikkelin eläinsuojeluyhdistyksen Mesyn sivuilta. Osa kunnista on oman kuntansa löytöeläinten säilytyspaikan omille nettisivuilleen, kuten Mikkelin ja Kangasniemi.

10. Eläinlääkäripalveluiden toimeenpano

10.1 Peruseläinlääkäripalvelut

Peruseläinlääkintäpalveluilla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteellisen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa. Mikkelin seudun ympäristöpalveluissa on seitsemän praktikkoeläinlääkäriä ja peruseläinlääkäripalveluita tarjotaan kaikille kotieläimille. Vastaanotot sijaitsevat Mikkelissä, Mäntyharjussa sekä Kangasniemellä. Kaikilla vastaanotoilla on hyvät valmiudet peruseläinlääkäripalveluiden tarjoamiseen. Mikkelin ja Mäntyharjun vastaanotolla on lisäksi palkattu osa-aikainen avustaja.

10.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kotieläinten terveydenhuoltopalveluiden kuuluu kunnan lakisääteisiin velvoitteisiin. Nauta- ja sikatilolla terveydenhuolto on tuotantosopimuksissa nykyään vaatimuksena. Kaupungineläinlääkärit pystyvät tarjoamaan terveydenhuoltopalveluita kysyntää vastaavasti. Osalla tiloista on sopimus yksityisen eläinlääkärin kanssa.

10.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kiireellistä eläinlääkäriapua on saatavana kaikille eläinlajeille kaikkina viikonpäivinä ja vuorokauden aikoina. Mikkelin, Mäntyharjun, Pertunmaan ja Hirvensalmen toiminta-alueella päivystää yksi eläinlääkäri. Päivystäjä hoitaa sekä hyötyeläimiä että pieneläimiä. Uuden lain edellyttämä keskitetty yhteydenottopalvelu on järjestetty yhteisesti hyötyeläinten sekä lemmikkieläinten omistajille. Yhteydenottopalvelu on maksullinen päivystysaikaan.

Kangasniemen alueen eläinlääkäripäivystys hoidetaan toistaiseksi Jyväskylän organisoiman Keski-Suomen maakunnallisen eläinlääkäripäivystyksen kautta. Päivystys on eriytetty. Suureläinpäivystäjiä päivystää kerralla Eteläisen Keski-Suomen alueella kolme. Alue on jaettu kolmeen vastuualueeseen, joista Kangasniemi kuuluu alueeseen 1, joka muodostuu Kangasniemen, Laukaa, Hankasalmen, Konneveden, Äänekosken ja Uuraisten kunnista. Tarvittaessa suureläinpäivystäjät vaihtavat sairasmatkoja keskenään, jotta etäisyys tilalle olisi lyhyempi tai kiireellistä apua tarvitseva potilas saisi avun nopeammin, jos oma päivystäjä on kiinni toisen potilaan hoitotoimenpiteessä. Pieneläinpäivystyksestä vastaa Jyväskylässä toimiva klinikka, jonka kanssa tehdyn päivystyssopimuksen kilpailuttaa Jyväskylän kaupunki. Myös suureläinpäivystäjät voivat hoitaa alueensa pieneläinpotilaita, jos se ei vaaranna suureläinpäivystyksen toimivuutta. Puhelinpäivystys on hoidettu keskitetysti maksullisen puhelinpalvelun kautta, joka kääntää automaattisesti puhelut päivystäjälle eläinlääkärille.

10.4 Ostopalvelut

Kangasniemen alueen eläinlääkäripäivystys järjestetään osana Keski-Suomen maakunnalliseen eläinlääkäripäivystystä. Pieneläimiä varten on Jyväskylässä klinikkapäivystys. Suureläinpäivystysvastuu Kangasniemellä on joka viides päivystys. Loppuosa ostetaan sopimuksen mukaisesti, järjestämisvastuu on Jyväskylän kaupungilla. Lisäksi Mikkelin ja Jyväskylän kaupungeilla on sopimus siitä, että tarvittaessa Hankasalmen ja

Kangasniemen eläinlääkärit voivat auttaa toisiaan päivystysvapaa- ja koulutuspäivien sekä äkillisten sairauslomapäivien töiden organisoinnissa. Apu annetaan vastavuoroisesti, eikä kumpikaan yksikkö maksa toisilleen tai eläinlääkäreille lisätyöstä tai -vastuusta korvausta. Eläinlääkärit laskuttavat eläinten omistajia, kuten tavanomaisesti, ja tilat ovat oikeutettuja näiden matkojen osalta subventioihin, kuten päivystysaikana.

10.5. Perustason ylittävät palvelut

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut ei tarjoa perustason ylittäviä eläinlääkäripalveluita. Lähialueella on saatavilla erikoiseläinlääkäritason palveluja sekä pieneläimille että hevosille.

11. Ohjaus

Eläinlääkintähuoltoa koskeva suunnitelma hyväksytään osana ympäristöterveydenhuollon yhteistä valvontasuunnitelmaa. Myös suunnitelman toteutumisen arviointiraportti käsitellään lautakunnassa ja lähetetään maaliskuun loppuun mennessä aluehallintovirastolle.

12. Laatu

Eläinlääkintähuoltoa koskevat palautteet ohjataan esimiehelle. Jos asiakas antaa palautetta palvelusta tai hoidosta ja haluaa, että asiaa jatko käsitellään, niin esimies pyytää palautteen antajaa ja palautetta saanutta eläinlääkäriä kirjaamaan oman näkemyksensä tapahtumasta. Mikäli kyseessä on hoitovirhe, päätetään tapauskohtaisesti, milloin pyydetään lausunto eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnalta. Toimintaa ja palveluita kehitetään saatujen palautteiden ja valitusten pohjalta. Palautteet käsitellään eläinlääkäreiden kesken yhteisesti. Kirjalliset palautteet arkistoidaan. Valituksia tulee harvoin, vuosittain korkeintaan vain muutama. Hoitovirhevalituksia on vielä harvemmin, ei edes vuosittain. Positiivista palautetta asiakkailta tulee useammin.

13 Seuranta ja raportointi

Annettujen kieltojen ja määräysten noudattaminen varmistetaan määräaikojen umpeuduttua tehdyillä seurantatarkastuksilla. Tehdyistä seurantatarkastuksista laaditaan tarkastuskertomukset.

Raporttien ja tilastojen lähettämisessä pyritään noudattamaan annettuja määräaikoja. Aluehallintoviraston antamat ohjeet huomioidaan toiminnassa.

Eläinlääkintähuollossa kustannustenjako kuntien kesken perustuu palvelujen käyttöön ympäristöpalvelusopimuksen mukaisesti. Tilastoja voidaan hyödyntää myös arvioitaessa palvelujen saatavuutta ja resurssien riittävyyttä. Tilastot saadaan eläinlääkärikohtaisesti ja kuntakohtaisesti eriteltyinä sairasmatkoihin, virkamatkoihin ja vastaanottokäynteihin. Virka-aikana ja päivystyksessä tehdyt käynnit saadaan myös eriteltyä toisistaan.